

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

08 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТ ТА РЕГІОНІВ**

для студентів

галузь знань 10 Природничі науки
спеціальність 106 Географія
освітній рівень магістр
освітня програма Урбаністика та регіональний розвиток
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

Провотар Наталія Іванівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри
економічної та соціальної географії, доцент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

КИЇВ – 2023

**Розробник: Провотар Наталія Іванівна, кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії, доцент**

ЗАТВЕРДЖЕНО

«13» 06 2023 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної географії

дист професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 11 від «13» 06 2023 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «28» 08 2023 року

Голова науково-методичної комісії Н. К. доц. Наталія КОРОГОДА

« 28 » 08 2023 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв’язувати складні задачі та проблеми якості життєдіяльності населення у містах та регіонах, узагальнювати сучасні стратегії підвищення якості життя населення міст та регіонів, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері міського та регіонального розвитку, спрямовані на підвищення якості життя населення. Основний зміст дисципліни ґрунтується на застосуванні сучасних концепцій та методів дослідження якості життя населення міст та регіонів із використанням комплексу міждисциплінарних даних за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни «Якість життя населення міст та регіонів» студенти повинні:

мати базові знання із суспільної географії, соціальної географії, економічної географії, сталого розвитку;

вміти аналізувати соціальні та економічні процеси в суспільстві, виявляти їх особливості, причини та оцінювати наслідки;

володіти сучасними кількісними і якісними методами досліджень, вміти їх застосовувати у науково-дослідницькій діяльності;

вміти застосовувати сучасні засади сталого розвитку для складання стратегічних планів і програм соціально-економічного розвитку міст і регіонів.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Якість життя населення міст та регіонів» є складовою освітньо-наукової програми «Урбаністика та регіональний розвиток» підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» у галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія. Дисципліна «Якість життя населення міст та регіонів» є обов’язковою і викладається студентам у 1 семестрі в обсязі 6 кредитів ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та методичних основ дослідження якості життя населення міст та регіонів, економічних, соціальних та екологічних аспектів якості життя населення міст та регіонів, сучасних стратегій розвитку та управління комфортними для життя містами та регіонами.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни:

➤ ознайомлення студентів із сучасними концепціями і стратегіями розвитку комфортних для життя міст та регіонів, формування в них здатності проводити дослідження в контексті підвищення якості життя населення у містах та регіонах (ЗК 8);

➤ формування у студентів вмінь та навичок до наукового аналізу сучасних проблем міського та регіонального розвитку і планування територій для забезпечення сталого розвитку міст і регіонів (СК 2);

➤ формування у студентів вмінь застосовувати сучасні знання і необхідні практичні навички для проведення моніторингу, виявлення проблем та прийняття обґрунтованих рішень при визначенні стратегій розвитку міст та регіонів комфортних для життя (СК 6);

➤ формування у студентів вміння планувати, проводити та публічно презентувати результати дослідження якості життя населення міст та регіонів, здійснювати їх зрозуміле донесення до фахівців і широкого загалу (СК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	Знати об'єктно-предметну сутність концепту якості життя населення, зокрема:			
1.1	сутність сучасних концепцій розвитку комфортних для життя міст та регіонів;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>Виступи, доповнення на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, залік</i>	5%
1.2	сутність сучасних економічних та соціальних трансформацій у містах та регіонах в контексті якості життя мешканців;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.3	чинники та індикатори умов життя та рівня життя населення міст та регіонів;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.4	сутність, специфіка та підходи до розуміння якості життя населення міст та регіонів;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.5	концептуальні основи аналізу забудови населених пунктів в контексті життя населення;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.6	концептуальні основи аналізу переміщення у містах та між населеними пунктами в контексті якості життя населення;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.7	концептуальні основи аналізу публічних просторів в контексті якості життя населення;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.8	сучасні стратегії розвитку міст та регіонів, управління містами та	<i>Лекції, семінарські</i>		5%

	регіонами комфортними для життя.	заняття, самостійна робота		
2	Застосовувати теоретичні фахові знання у практичних ситуаціях, зокрема:			
2.1	застосовувати сучасні концепції розвитку міст та регіонів комфортних для життя;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота	Виступи, доповнення на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, індивідуальне творче завдання, залік	до 40%
2.2	кількісно і якісно аналізувати об'єктивні і суб'єктивні індикатори якості життя населення;	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота		
2.3	кількісно і якісно аналізувати забудову, публічні простори, переміщення в контексті якості життя населення;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
2.4	здійснювати комплексну оцінку та моніторинг якості життя населення у містах та регіонах;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
2.5	розробляти стратегії підвищення якості життя населення міст та регіонів.	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
3.	Комунікація:			
3.1	вироблення у студентів комунікативних навичок, практичних навичок щодо спілкування з фахівцями та експертами з міського та регіонального розвитку, у тому числі в міжнародному контексті, пошуку компромісних рішень.	Семінарські заняття, дискусія, презентація, вирішення конкретних задач та ситуацій	Виступи, доповнення на семінарських заняттях, індивідуальне творче завдання, залік	до 10%
4.	Автономність та відповідальність			
4.1	розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські рішення у сфері міського та регіонального розвитку, планування та управління щодо визначення стратегій розвитку міст і регіонів комфортних для життя.	Семінарські заняття, дискусія, вирішення конкретних задач та ситуацій	Виступи, доповнення на семінарських заняттях, індивідуальне творче завдання, тематичні контрольні роботи, залік	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
Програмні результати навчання								
1. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень (ПР05)		+						+
2. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+	+			+	+	+	+
3. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)	+	+	+	+	+	+	+	+

Результати навчання дисципліни	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	4.1
Програмні результати навчання							
1. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень (ПР05)	+	+	+	+	+	+	+
2. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+	+	+	+	+	+	+
3. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарах, написання письмових тематичних контрольних робіт, заліку.

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається шляхом організації поточного, тематичного та підсумкового контролю у формі заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – 1.1 – 1.8 (знання) – до 5% за кожний;

результати навчання – 2.1-2.5 (вміння) – до 40%;

результати навчання – 3 (комунікація) – до 10%;

результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом Ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
<i>Частина 1. Теоретичні основи вивчення якості життя населення</i>			
<i>Тема 1. Життєдіяльність населення. Умови та рівень життя населення.</i>	2		10
<i>Тема 2. Якість життя населення міст та регіонів. Індикатори якості життя населення.</i>	4	2	15
<i>Тема 3. Просторові особливості розвитку міст та регіонів. Соціальна нерівність та сегрегація, поширення соціальних негараздів у містах та регіонах.</i>	4	2	15
<i>Тема 4. Сучасні стратегії підвищення якості життя населення міст та регіонів.</i>	4	2	20
<i>Частина 2. Економічні, соціальні, екологічні аспекти та управління якістю життя населення міст та регіонів</i>			
<i>Тема 5. Якість життя населення міст та регіонів: переміщення.</i>	4	2	20
<i>Тема 6. Якість життя населення міст та регіонів: забудова.</i>	4	2	20
<i>Тема 7. Якість життя населення міст та регіонів: дозвілля. Публічні простори.</i>	4	2	20
<i>Тема 8. Сучасні стратегії розвитку міст та регіонів, управління містами та регіонами комфортними для життя.</i>	2	2	15
<i>Всього</i>	28	14	135

Загальний обсяг – **180 год.**, в тому числі:
 лекції – **28 год.**
 семінарські заняття – **14 год.**
 консультації – **3 год.**
 самостійна робота – **135 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: Монографія. Київ, 2009. 346 с.
2. Соціальна географія: Підручник. За ред. Л. Немець, К. Мезенцева. Київ, 2019. 304 с.
3. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева (Провотар) Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: Монографія. Київ, 2014. 132 с.
4. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження. Київ, 2016. 184 с.

Додаткова:

1. Гел Я. Міста для людей. Київ, 2018. 280 с.
2. Гукалова І.В. До питання соціально-географічної концептуалізації інклюзивного розвитку. Науковий вісник Херсонського Державного університету. Серія: Географічні науки. 2019, № 10. С. 20-26.
3. Гукалова І.В. Статус категорії якості життя населення в географії і сучасна її динаміка у регіонах України. Український географічний журнал, 2013 (4). С. 48-55.
4. Гукалова І.В. Якість життя як цільовий імператив концепцій міського розвитку: висновки для України. Український географічний журнал, 2018 (1). С. 30-38.
5. Ковтун Н.В. Методологічні засади оцінювання якості життя населення України в контексті міжнародних підходів. Статистика України, 2013, № 1. С. 54-60.
6. Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь. Київ, 2013. 50 с.
7. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева (Провотар) Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: Монографія. Київ, 2014. 132 с.
8. Мезенцев К. В., Провотар Н.І., Пальчук М.В. Публічні простори через призму партисипативного міського планування – приклад Києва. Український географічний журнал, 2020 (2). С. 30-37.
9. Мезенцев К. В., Провотар Н.І. Партисипативний підхід до планування зелених публічних просторів у містах. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки. Тернопіль, 2020. С. 49-53.
10. Мезенцев К., Провотар Н. Київські мікрорайони соціалістичних часів: океан сірості проти веселкофікації? CANactions Magazine. MIKRORAYONS. 2020 (1), С. 94-110.
11. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: Монографія. Харків, 2010. 232 с.
12. Спек Дж. Правила пішохідного міста: 101 крок до створення кращих місць. Київ, 2019. 286 с.
13. Усім потрібне житло. Справедливе, соціальне, доступне. У. Клеєфіш-Йобст, П. Кеддерманн, К. Юнг. Київ, 2020. 240 с.
14. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін. Монографія. За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ, 2017. 438 с.

15. Флорида Р. Homo creatives. Як новий клас завойовує світ. Київ, 2018. 432 с.
16. Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними. Київ, 2019. 320 с.
17. Mezentsev K., Neugebauer C., Mezentseva (Provotar) N. Civil Society. Urban Eurasia. Cities in Transformation. I. Brade, C.S. Neugebauer (eds.). Berlin: DOM publishers, 2017. P. 275-282.